

коли вже дещо затерте від частого вживання поняття інтертекстуальності наповнюється цілком реальним і адекватним змістом, адже в порівняно невеликому текстовому полі вірша воно має чіткіші межі й увиразнюється наочніше, ніж, скажімо, у тексті роману чи драми. Особливо це простежується в підрозділі “*Фуга смерті* як інтертекст”, де майже кожен рядок, кожна фраза співвіднесені з широким історико-політичним, філософським і літературно-мистецьким контекстами.

Монографія П.Рихла не тільки вперше в українському літературознавстві глибоко й переконливо розкриває інтертекстуальний характер творчості П.Целана, а й вводить нас у целанівський дискурс літературознавчої германістики Заходу. Це засвідчує вже додана до книжки солідна бібліографія, що налічує кілька сотень іноземних джерел, але ще більшою мірою той самий діалогічний чи радше навіть *полілогічний* принцип, утілений у тексті дослідження: нам пропонуються парадоксальні судження, несподівані

інтерпретації, критичні оцінки провідних дослідників життєвого і творчого шляху П.Целана, з якими автор книжки солідаризується чи полемізує, однак завжди зберігає за собою автономне право висловити власну думку, яка найчастіше народжується саме з аргументів відкритого діалогічного спілкування.

Єдине, чого, на мій погляд, бракує цій добре виданій і зі смаком оформленій книжці — це перекладів віршів П.Целана українською мовою, які подані тут лише в німецькому оригіналі. Зважаючи на те, що творчість поета входить сьогодні до програми з зарубіжної літератури загальноосвітніх шкіл України, монографія П.Рихла користуватиметься широким попитом, отож паралельні переклади були б тут не зайвими. Не зайвим був би й іменний покажчик, який полегшив би читачеві орієнтування в тій величезній кількості імен, що містяться у книжці майже на кожній сторінці.

м. Чернівці

Анатолій Нямцу

Строфа

Тримаю в серці голубий ставок,
Верхи тополь і вітрякові крила,
Де розгубив дитинство між квіток, —
А рідну землю, що мене зростила
На боротьбу за життєдайні дні,
Я над усе люблю на чужині!
(1943)

“Поезії та поеми” **Яра Славутича** (Григорія Жученка), видані 2004 р. (Едмонтон, “Славута”), — це повне видання віршів та поем відомого діаспорного письменника, кавалера ордена “За заслуги” III ступеня (Україна), лауреата 1-ої та 2-ої премій Українського літфонду ім. І. Франка (Чикаго), премії ім. Д.Яворницького (м.Січеслав) та ім. Д.Загула (м. Чернівці), низки діаспорних нагород. Вірші (т. I) та поеми (т. II), передусім “Моя доба”, відтворюють драматичний життєвий шлях автора з рідної Херсонщини до Канади, який сформулював своє поетичне кредо так: “По всьому світу правду повідати, / Як вас москаль засаджує за ґрати, / Як він поправ історію дідів, / Як він присвоїв подвиги Богдана [...] / Як Україна — велетенська рана — / палає болем серед сум’яття, / Та не здається, прагнучи життя”. “Стоїш з украденим ім’ям / Напівтатарка, напівфінка. / Страхає свистом солов’я / Билин оксквернена сторінка. / Живеш, мов злодій на горбі, / І киши око в безмір степу, / Проклявши в радісній злобі / Ясновельможного Мазепу [...] / Та вірмо в правди майбуття, / У благовістія правди вірмо — / Впадеш, не знавши каяття, / В подобі раненого звіра!” (1945).

В.Л.